

6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR YASA KAPSAMINDA TEDBİR NAFAKASINA HÜKMEDİLMESİNİN KOŞULLARI

Simge SARAÇOĞLU

Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET: 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa, şiddet mağdurunu korumaya yönelik alınabilecek koruyucu ve önleyici tedbirlere ek olarak bir tedbir nafakası düzenlemesi ihdas etmektedir. Bu nafakanın amacı, şiddet uygulayana yönelik alınacak bazı tedbirlerin, şiddet mağduruna yaşatabileceği ekonomik mağduriyetlerin önüne geçmektir. Bunun yanında söz konusu tedbir nafakası, 6284 sayılı yasayla getirilen bir kavram olan “ekonomik şiddete” maruz kalan kimseler bakımından da doğrudan hükmedilebilecek bir tedbir olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu itibarla çalışmamızda, yeri geldikçe 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ve mülga 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasada öngörülen tedbir nafakaları ile karşılaştırma yapılarak, 6284 sayılı yasaya göre tedbir nafakasına hükmedilmesinin koşulları ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Nafaka, Tedbir Nafakası, Kadına Karşı Şiddet, Aile, Aile İçi Şiddet, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa.

Conditions of Being Adjudged Temporary Alimony According to The No: 6284 Law on Protection of the Family and the Prevention of Violence Against Women

ABSTRACT: The No: 6284 Law on Protection of the Family and Prevention of Violence Against Women, regulates a temporary alimony with the preventive and protective measures taken to keep the victims of violence. The aim of the temporary alimony is to avoid from economic difficulties caused by any other measures taken for violator. Besides, this temporary alimony is a measure that can be adjudged directly and alone for the victims of “economic violence” which is a concept regulated by The No: 6284 Law. In our study, conditions of being adjudged temporary alimony according to

The No: 6284 Law on Protection of the Family and the Prevention of Violence Against Women, are examined with comparing temporary alimony regulations in The No. 4721 Turkish Civil Code and The No: 4320 Law on Protection of the Family.

Keywords: Alimony, Temporary Alimony, Violence Against the Women, Family, Domestic Violence, The No: 6284 Law on Protection of the Family and the Prevention of Violence Against Women.

GİRİŞ

Günümüz toplumunda her geçen gün artarak devam eden şiddet, özellikle aile içi ve kadına karşı şiddet bağlamında çözüme kavuşmayı bekleyen sosyolojik bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa, bu ihtiyacı karşılamaya yönelik bir adım olmuş ve böylece mevzuatımızdaki yasal düzenlemeler arasında yerini almıştır. Söz konusu yasa, mevzuatımızda ailenin korunmasına ve şiddeti önlemeye yönelik ilk düzenleme değildir. 1998 tarihli ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa da bu amaçla yürürlüğe girmiş ne var ki bu yasanın yetersiz kalması nedeniyle yeni bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmuştur. İşte bu doğrultuda 6284 sayılı yasa hazırlanmış ve 20.3.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

6284 sayılı yasa, İstanbul Sözleşmesi baz alınarak oluşturulmuş ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) tamamlayıcısı olarak mevzuatımıza girmiştir. Bu kapsamda yasanın öngördüğü birçok tedbir, kategorize edilerek düzenlenmiş ve bunlardan biri de tedbir nafakası olmuştur.

Çalışmamızın esas konusunu, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa¹ kapsamında tedbir nafakasına hükmedilmesinin koşulları oluşturmaktadır. Bu itibarla ilk olarak tedbir nafakası kavramı üzerinde durulacak, daha sonra 6284 sayılı yasadaki tedbirler arasında tedbir nafakasının yeri incelenecektir. Son olarak ise söz konusu yasa bağlamında tedbir nafakasına hükmedilmesi bakımından gerekli koşullar ayrıntılı bir biçimde ele alınacaktır.

I. TEDBİR NAFAKASI KAVRAMI

Türk hukukunda nafaka, ilk aşamada ikili bir ayrıma tabi tutulmakta ve bir yanda bakım nafakası; öteki tarafta ise yardım nafakası kategorisi yer almaktadır. Bakım nafakası ise tedbir nafakası, yoksulluk nafakası ve iştirak nafakası olmak üzere üç alt başlıkta ele alınmaktadır². Bir bakım nafakası olan tedbir

¹ Kısaca, 6284 sayılı yasa olarak anılacaktır.

² **AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ-KARAMAN, Derya:** Aile Hukuku, 2. Cilt, 18. Baskı, İstanbul 2016, s.444; **BOZDAĞ, Gülfem:** Türk Hukukunda ve Uluslararası Hukukta Nafaka, İstanbul 2015, s.29; **UZUN, Özge:** Türk Medeni Kanunu'nda Bakım Nafakaları, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2005, s.14 vd.

nafakası, yoksulluk ve iştirak nafakasından farklı olarak geçici bir önlem niteliğinde olup, alacaklısına sınırlı bir süre koruma sağlamaktadır.

Tedbir nafakasına, TMK çerçevesinde ancak evlilik birliği devam ederken hükmedilebilmesi mümkündür³. Bu kapsamda, evlilik birliğinden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmeyen eş aleyhine açılacak bir dava (TMK m.196/ f.1) ile tedbir nafakası talep edilmesi mümkün iken ayrı yaşama halinde açılacak bir dava ile (TMK m.170/ f.2) yahut açılmış olan ayrılık, boşanma (TMK m.169) veya evliliğin butlanı davası sırasında da tedbir nafakasına hükmedilebilmektedir⁴.

Tedbir nafakası, lehtar bakımından değerlendirildiğinde ise TMK'na göre, tedbir nafakasına eş lehine hükmedilebileceği gibi çocuk lehine de hükmedilebilmektedir⁵.

Türk Medeni Kanunu'ndaki düzenlemelerden başka, 6284 sayılı yasada da tedbir nafakasına ilişkin hüküm ihdas edilmiş olup; çalışmamızın devamında detaylıca açıklanacak olan koşulların sağlanması halinde hâkime tedbir nafakasına hükmedebilme görev ve yetkisi tanınmıştır⁶.

II. 6284 SAYILI YASANIN ÖNGÖRDÜĞÜ TEDBİRLER VE BU TEDBİRLER ARASINDA TEDBİR NAFKASININ YERİ

6284 sayılı yasa öngördüğü tedbirleri, koruyucu ve önleyici tedbirler olarak tasnif etmektedir⁷. Koruyucu tedbirler, adından da anlaşılacağı üzere şiddet mağdurlarını yahut şiddete tanık olan çocukları korumaya yönelik olarak, ivedilikle ve etkin bir şekilde uygulanması gerekli olan tedbirlerdir. Bu anlamda şiddet mağdurlarının, bir kez daha şiddete maruz kalmasını engellemek; şiddete uğrama tehlikesi altında olanların ise şiddetle karşılaşmasını önlemek amacıyla hizmet etmektedirler⁸. Koruyucu tedbirler; mülki amirler tarafından alınabile-

³ Zira evlilik birliği, ancak boşanma yahut evliliğin iptali hükmünün kesinleşmesiyle son bulur.

⁴ **BOZDAĞ:** s.38-39: "Butlan davası devam ederken, eşlerin ve çocukların geçimlerinin, barınma ve bakım ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Bu nedenle söz konusu davalar devam ederken hâkim geçici tedbirleri kendiliğinden alır ve bu tür davalarda boşanma hükümlerini kıyas yolu ile uygular."

⁵ **GEDİKLİ, Haluk:** Boşanma ve Ayrılık Davalarında Alınacak Geçici Önlemler ve Tedbir Nafakası, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006, s.57.

⁶ **BÖLÜKBAŞI, Özge:** 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması, Ankara 2015, s.155; **GÜNAY, Mehmet:** 6284 Sayılı Yasaya Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD), Yıl: 3, Sayı: 10, Temmuz 2012, s.671.

⁷ **BÖLÜKBAŞI:** s.117 vd.; **GÜNAY:** s.650.

⁸ **EMİROĞLU, Turgut:** 6284 Sayılı Yasaya Genel Bakış, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 97-98, 2012, s.106.

cekler⁹, kolluk amiri tarafından alınabilecekler¹⁰ ve hâkim tarafından alınabilecek tedbirler¹¹ olmak üzere üçlü bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Mülki amir tarafından alınabilecek tedbirler, yasada bentler halinde sayılmakta ancak bu sayım, tahdidi bir nitelik arz etmemektedir. Böylece mülki amir, sayılan tedbirlerden bir veya birkaçını yahut bunlara benzer başkaca tedbirleri alabilmek bakımından yetkili kılınmaktadır¹².

Önleyici tedbirlere ise hâkim tarafından hükmedilebileceği gibi, bazı hal-lerde bu tedbirlerin kolluk amiri tarafından alınabilmesi de mümkündür¹³. Önle-

⁹ 20.3.2012 Resmi Gazete Tarihli, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa (6284 sayılı yasa) Madde (3)/Fıkra (1): “Bu kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere mülki amir tarafından karar verilebilir:

a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması.

b) Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması.

c) Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi.

ç) Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması.

d) Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması...”

¹⁰ 6284 sayılı yasa m.3/ f. 2: “Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a) ve (ç) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülki amirin onayına sunar. Mülki amir tarafından kırk sekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.”

¹¹ 6284 sayılı yasa m.4: “Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

a) İşyerinin değiştirilmesi.

b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.

c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu’ndaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.

ç) Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağına anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.”

¹² **MOROĞLU, Nazan:** Uluslararası Sözleşmelerde ve Türk Hukukunda Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 97-98, 2012, s.37; **SAGIROĞLU, Mehmet Şerif:** Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, İstanbul 2013, s.74.

¹³ **BÖLÜKBAŞI:** s.127: “... kolluk amirine 6284 sayılı Kanun kapsamında birtakım yetkiler de verilmiştir. Bu yetkiler kapsamında kolluk amiri, mülki amirin veya hâkimin verebileceği koruyucu ve önleyici tedbirlerden bazılarını hükmedebilecektir.”; 6284 sayılı yasa m.5/f. 2: “Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.”

yici tedbirler, şiddet uygulayana yönelik olup; bu tedbirlere hükmedilebilmesi için kişinin şiddet uyguladığına yahut uygulama tehlikesinin bulunduğuna ilişkin emareler mevcut olmalıdır¹⁴.

Hâkimin hükmedebileceği önleyici tedbirleri düzenleyen 6284 sayılı yasanın 5'inci maddesinin son fıkrasında ise tedbir nafakasından söz edilmekte ve ilgili koşulların sağlanması halinde, hâkimin tedbir nafakasına karar verebileceği hüküm altına alınmış bulunmaktadır. Bu kapsamda tedbir nafakası ile yine aynı maddenin 3'üncü fıkrasında düzenlenen tedbirler¹⁵, hâkimin önleyici ve koruyucu tedbirlerden başka alabileceği diğer tedbirler olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁶. 6284 sayılı yasa da öngörülen tedbir nafakası, hâkim tarafından verilen bazı tedbir kararlarının meydana getirebileceği çeşitli ekonomik sorun ve kaygıları bertaraf etmeye yöneliktir. Bunun yanında ekonomik şiddet mağdurlarına yönelik olarak da doğrudan alınabilecek bir tedbir olma niteliği taşımaktadır.

III. 6284 SAYILI YASA KAPSAMINDA HÜKMEDİLECEK TEDBİRLER BAKIMINDAN ARANAN GENEL KOŞULLAR

A. Yasanın Koruması Altına Aldığı Kimselerden Olmak

6284 sayılı yasa, kapsamına ilişkin maddesinde bu yasanın kimleri koruma altına aldığını belirtmekte ve böylece yasanın uygulanma alanının sınırlarını çizmektedir¹⁷. Bu kapsamda “kadınlar”, “çocuklar”, “aile bireyleri” ve “tek taraflı ısrarlı takip mağdurları” bu yasa da sayılan önlemlerden faydalanabilecek kişiler olarak karşımıza çıkmaktadır.

1. Kadınlar

6284 sayılı yasa, koruması kapsamına aldığı “kadın” kavramına bir tanım getirmiş olmamakla birlikte yasanın “kadına yönelik şiddet” kavramına ilişkin tanımından hareketle bir sonuca ulaşmak mümkündür. Bu tanım doğrultusunda 6284 sayılı yasa da geçen kadın ifadesi, kadın olarak doğmuş veya TMK m.40 gereğince cinsiyetini kadın olarak değiştirmiş olan herkesi kapsamaktadır¹⁸. Kadının evli, bekâr, dini nikâhlı yahut ayrı yaşayan olup olmadığına bakılmaksızın bu yasanın

¹⁴ SAĞIROĞLU: s.93.

¹⁵ Bu tedbirler, Çocuk Koruma Kanunu'nda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'na (TMK) göre verilecek velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulmasına dair kararlardır.

¹⁶ BÖLÜKBAŞI: s.148 vd.

¹⁷ 6284 sayılı yasa, 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'dan daha geniş sınırlar çizerek, yasanın koruması altına aldığı kimseler bakımından daha yerinde bir düzenleme getirmiştir.

¹⁸ Cinsiyet değiştirme hakkında ayrıntılı inceleme için bkz. SAĞLAM, İpek: Türk Medeni Kanunu Madde 40 Üzerine Bir Değerlendirme, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi (AÜEHFD), Cilt: VIII, Sayı: 3-4, 2004, s.455 vd.

korumasından yararlanma hakkı vardır¹⁹. Kadının, şiddete uğramış yahut şiddete uğrama tehlikesi bulunan bir kimse olması yeterli olup; fiziksel, dini, ekonomik, sosyal statü, cinsel tercih gibi özellikleri bir önem arz etmemektedir²⁰.

2. Çocuklar

Şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi altında bulunan, 18 yaşını doldurmamış tüm kız ve erkek çocuklar, yasanın öngördüğü “çocuk” kavramına dâhildir. Çocuk Koruma Kanunu ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye göre; 18 yaşını doldurmamış kimse, daha erken yaşta ergin olsa bile bu durum, onu çocuk statüsünde olmaktan çıkarmaz²¹. Bunun yanında çocuğun, evlilik dışı dünyaya gelmiş olması yahut evlatlık olması gibi durumlar, bu yasanın uygulanması bakımından bir önem arz etmemektedir²².

3. Aile Bireyleri

6284 sayılı yasa, aile bireylerinden ve aile kavramından söz etmekle beraber bu kavramlara ilişkin bir tanım getirmiş değildir. Fakat yasanın koruma kapsamını genişletmeye yönelik tutumu ve ev içi şiddet kavramına getirdiği tanımdan hareketle aile bireyleri kavramının içinin doldurulması mümkündür. Yasaya göre ev içi şiddet, “*Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü. .. şiddeti ifade eder.*”. Bu kapsamda, aynı hanede yaşamayan yahut aynı hanede yaşamakla beraber TMK’nun öngördüğü aile kavramının sınırlarını aşan kimseler de “aile bireyi” kavramına dâhil olmaktadır²³. Böylece aralarında resmi bir evlilik birliği bulunmasa dahi dini nikâhli yahut salt fiili birliktelik sürdüren kimseler de aile bireyleri kapsamında korunabilmektedir²⁴.

4. Tek Taraflı Israrlı Takip Mağduru

Tek taraflı ısrarlı takip mağduru kavramı, ilk kez 6284 sayılı yasada kullanılmış ne var ki söz konusu yasa, bu kavramı açıklama yoluna gitmemiştir²⁵.

¹⁹ 6284 sayılı yasanın dayanağı olan ve Türkiye’nin de taraf olduğu İstanbul Sözleşmesi, 18 yaşından küçük kız çocuklarını da “kadın” kavramına dâhil etmektedir. Şüphesiz ki burada amaç, sözleşmenin koruyucu kapsamını genişletmek ve 18 yaşından küçük kız çocuklarını, bu korumadan mahrum bırakmamaktır. Ancak 6284 sayılı yasada böyle bir yaş ayrımına yer vermenin manası yoktur. Zira yasanın koruyuculuğu, “çocuk” sıfatıyla bu kimselere de sirayet etmektedir. Bkz. SAĞIROĞLU: s.289.

²⁰ GENÇCAN, Ömer Uğur: Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Amaç ve Kapsamı, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 97-98, 2012, s.92.

²¹ BÖLÜKBAŞI: s.26.

²² GENÇCAN: Şiddetin Önlenmesi, s.93; SAĞIROĞLU: s.29.

²³ TMK çerçevesinde aile kavramına ilişkin için bkz. AKINTÜRK/KARAMAN: s.4 vd.; BÖLÜKBAŞI: s.26 vd.; ÖZTAN, Bilge: Aile Hukuku, 6. Bası, Ankara 2015, s.3 vd.

²⁴ GÜNAY: s.654.

²⁵ BÖLÜKBAŞI: s.30.

“Tek taraflı ısrarlı takip mağduru” kavramından anlaşılması gereken, aralarında hısımlık ilişkisi olsun ya da olmasın “tek taraflı ısrarlı takip” kavramına giren hareketlerden herhangi birine maruz kalan kimsedir²⁶.

“Tek taraflı ısrarlı takip” kavramı ise 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği’nde tanımlanmaktadır. Uygulama yönetmeliğinin 3’üncü maddesinin 1’inci fıkrasının (ş) bendine göre; tek taraflı ısrarlı takip, “*Aralarında aile bağı veya ilişkisi bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın şiddet mağduruna yönelik olarak güvenliğinden endişe edecek şekilde, fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranıştır.*”. Bu tanımdan hareketle tek taraflı ısrarlı takip teşkil eden davranışlara örnek olarak; mağduru telefonla arayarak rahatsız etme, sürekli takip ederek karşısına çıkma, mağdur hakkında kamuya açık yerlerde asılsız dedikodular yayma, mağdura istenmeyen e-postalar, hediyeler gönderme vb. gösterilebilir. Bu eylemleri içeren davranışlar nedeniyle 6284 sayılı yasa kapsamında şiddet uygulayan bakımından önleyici tedbirler söz konusu olurken; mağdur hakkında da koruyucu tedbirler gündeme gelecektir²⁷.

B. Şiddete Uğrama veya Şiddete Uğrama Tehlikesi Altında Bulunma

6284 sayılı yasa, 4320 sayılı yasadan farklı olarak yalnızca şiddete uğramayı değil şiddete uğrama tehlikesi altında olmayı da kapsamına almaktadır²⁸. Elbette ki yasanın sağladığı korumanın genişletilmesi, hiç değilse zararlı sonuçlar meydana gelmeden gerekli önlemleri alabilmeye cevaz vermesi, daha yerinde olmuştur. Ne var ki bu yeni yasanın, şiddete uğrama tehlikesinin sınırlarını çizmemesi ve “ciddi, açıkça, yakın vb.” ifadelerle söz konusu tehlikeyi somutlaştırmaması, bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır²⁹. Zira bu halde kolluğun, yapılan ihbar ve şikâyetleri ne ölçüde dikkate alıp değerlendireceği açık olmayan bir husustur.

Şiddet kavramına gelince; 4320 sayılı yasa, şiddet kavramını açıklamamakla beraber ekonomik şiddetten de bahsetmemekteydi³⁰. Fakat 6284 sayılı yasa, şiddet kavramını tanımlamış ve 2’nci maddesinde şiddetin, “...kişinin fiziksel, cinsel,

²⁶ GENÇCAN: Şiddetin Önlenmesi, s.95.

²⁷ Tek taraflı ısrarlı takip niteliğindeki eylemler, aynı zamanda TCK kapsamında suç niteliğindeyse TCK hükümleri de uygulama alanı bulacaktır. Bunun yanında bu eylemler, mağdurun kişilik hakkına da bir saldırı niteliğindeyse TMK m.24 ve m.25 kapsamındaki talepler gündeme gelecektir. Ayrıntılı bilgi için bkz. TÜRKMEN, Ahmet: Yeni Bir Hukuki Olgu Olarak İsrarlı Takip ve Taciz (Stalking) ve Bunun Türk Medeni Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (DEUHF), Cilt: 11, Özel Sayı, 2009, s.1389.

²⁸ SAĞIROĞLU: s.28.

²⁹ UĞUR, Hüsamettin: Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri, Türkiye Barolar Birliği (TBB) Dergisi, (101), 2012, s.348.

³⁰ CEYLAN, Ebru: Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Yeni Düzenlemeler, Türkiye Barolar Birliği (TBB) Dergisi, (109), 2013, s.21.

psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı” ifade ettiğini belirtmiştir. O halde yasa, şiddeti; fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddet olarak dört alt başlıkta ele almaktadır.

Fiziksel şiddet, şiddetin en çok karşılaşılan türü olup, kişide acı ve gözle görülebilen bir hasar bırakır³¹. Psikolojik şiddet ise duyguların veya duygusal ihtiyaçların, şiddet tanımında yer alan saiklerle istismar edilmesi, bir yaptırım yahut tehdit aracı olarak kullanılmasıdır³². Aşağılama, küçümseme, devamlı eleştirme, çocuğu göstermeme gibi tehdit ile sağlanan baskı vb. psikolojik şiddetin görünümleri olarak karşımıza çıkmaktadır³³.

6284 sayılı yasanın getirdiği bir kavram olarak ekonomik şiddet ise kadınların bir meslek veya işle uğraşarak birliğe katkı yapmasının engellenmesi yahut tam aksine bunları yapmaya zorlanması olarak ifade edilebilir. Bunun yanında herhangi bir kazanç ya da gelir elde etmeyen kadının, geçimini sağlamaya yönelik yapılacak masrafları karşılamamak, harcadığı parayı sürekli bir şekilde kontrol altında tutmaya çalışmak da ekonomik şiddet olarak değerlendirilebilir³⁴.

Cinsel şiddet ise, sözle taciz, dokunma, kadını istenmeyen bir şekil yahut zamanda cinsel birlikteliğe zorlama gibi hallerde söz konusu olur. Cinsel şiddet içeren davranışların aynı zamanda TCK kapsamında suç teşkil etmesi de mümkündür. Hatta çoğu zaman bu davranışlar, TCK kapsamında birer suçtur. Bu halde ilgili TCK hükümleri de uygulama alanı bulacaktır.

6284 sayılı yasa, genel bir şiddet tanımından başka “*ev içi şiddet*” ve “*kadına yönelik şiddet*” kavramlarına da yer vermiştir. Yasaya göre ev içi şiddet, “*şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile ve hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti*” ifade eder³⁵. Bu anlamda ev içi şiddet kavramı, aile içi şiddetten daha geniş bir kapsamı bünyesine dâhil etmiş olmaktadır³⁶.

Kadına yönelik şiddet ise, “*kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan*

³¹ **BÖLÜKBAŞI:** s.49.

³² **GÜLER, Okan:** Türkiye’de 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun İçeriğinin Boşanmalar Konusundaki Muhtemel Önleyiciliği, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011, s.21.

³³ **AKSOY, Ercüment/ÇETİN, Gürsel/İNANICI, Mehmet Akif/POLAT, Oğuz/SÖZEN, M. Şevki/YAVUZ, Fatih:** “Aile İçi Şiddet”, Erişim Tarihi: Aralık 2015; <https://www.ttb.org.tr/eweb/adli/6.html>.

³⁴ **BÖLÜKBAŞI:** s.52.

³⁵ 6284 sayılı yasa m.2/ f. 1/b.

³⁶ **CEYLAN:** s.26-27.

hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış” olarak tanımlanmıştır³⁷. Yasanın koruması altına aldığı kimse olarak “kadın” kavramını düzenleyişi de değerlendirildiğinde buna paralel olarak kadına yönelik şiddetin de geniş kapsamlı ele alınması, yerinde olmuştur.

C. Mağdurun ya da Üçüncü Kişilerin İhbar veya Şikâyetinde Bulunması

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 3'üncü maddesinin (g) bendine göre, üçüncü kişilerin yetkili makamlara olayı bildirmesi “ihbar”; mağdur tarafından ilgili makamlara yapılan başvuru ise “şikâyet” olarak nitelendirilmektedir³⁸.

İhbar yahut şikâyetin şekli bakımından bir sınırlama mevcut değildir; hem ihbarın hem de şikâyetin, sözlü ya da yazılı olarak yapılması mümkündür³⁹. Ancak sözlü yapılan şikâyet ve ihbarlar derhâl tutanağa geçirilmelidir⁴⁰.

İhbar yahut şikâyetin yapılabileceği kurumlar ise Cumhuriyet Başsavcılığı, hâkim, mülki amir, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl ve İlçe Müdürlüğü yahut ŞÖNİM'dir⁴¹.

D. Mülki Amir, Hâkim ya da Kolluk Amiri Tarafından Karar Verilmesi

Mülki amir, illerde valiler; ilçelerde ise kaymakamlardır. Bu yasada mülki amir tarafından alınması öngörülen tedbirler, vali veya kaymakamlar tarafından alınır. Kolluk amiri ise Uygulama Yönetmeliğinin 3/1 maddesinde belirtildiği üzere, “...*hakkında tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından atamalarındaki usule göre konu ile yetkili ve görevli kolluk biriminin komutanı ya da amiridir.*”.

6284 sayılı yasada öngörülen tedbirleri almaya yetkili olan hâkim, yasanın 2'nci maddesinin (c) bendinde belirtildiği üzere aile mahkemesi hâkimidir. Böylece yasada öngörülen tedbir nafakasına da aile mahkemesi hâkimi tarafından karar verilebilmektedir.

³⁷ 6284 sayılı yasa m.2/ f. 1./ ç.

³⁸ Ceza muhakemesi hukukunda ihbar ve şikâyet kavramları için bkz. **ZAFER, Hamide/ CENTEL, Nur**: Ceza Muhakemesi Hukuku, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 12. Bası, İstanbul 2015, s.84 vd.

³⁹ 18.1.2013 Resmî Gazete Tarihli, 28532 Sayılı, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği (Uygulama Yönetmeliği) Madde (4)/Fıkra (1).

⁴⁰ Uygulama. Yönetmeliği m.4/ f. 5.

⁴¹ Uygulama Yönetmeliği m.3/ f. 1/ o hükmüne göre; “**ŞÖNİM**, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, yeterli ve gerekli personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların yedi gün 24 saat esasına göre yürütüldüğü merkezdir.”.

Mülki amir, kolluk ve hâkimin alabileceği tedbirlere daha önce değinildiğinden burada tekrar edilmeyecektir.

IV. 6284 SAYILI YASAYA GÖRE HÜKMEDİLECEK TEDBİR NAFAKASI BAKIMINDAN ARANAN ÖZEL KOŞULLAR

6284 sayılı yasanın 5'inci maddesinin son fıkrasında, “*Şiddet uygulayan aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla hâkim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmesine dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.*”, hükmüne yer verilmektedir.

6284 sayılı yasa bu düzenlemesiyle, TMK hükümleri dışında hükmedilebilecek bir tedbir nafakası öngörmekte ve bu nafakaya ilişkin özel koşulları da belirtmektedir. Bu yasaya göre tedbir nafakasına hükmedilebilmesi için talep şartı aranmamakta, hâkim nafakaya re'sen hükmedebilmektedir.

Aşağıda 6284 sayılı yasanın tedbir nafakasına ilişkin öngördüğü koşullar, başlıklar halinde ele alınacaktır.

A. Şiddet Uygulayan ve Mağdur Bakımından Aile Kavramı

6284 sayılı yasa, “*şiddet uygulayan aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan... kişi ise tedbir nafakasına hükmedilir.*” ifadesine yer vererek tedbir nafakasına hükmedilebilmesi bakımından aile kavramına atıfta bulunmaktadır. Yasanın koruma kapsamını genişletme eğilimi ile ev içi şiddet kavramına yönelik getirdiği tanım nazara alındığında tedbir nafakası bakımından öngörülen “aile” de geniş anlamıyla yorumlanmalıdır. Böylece lehine tedbir nafakasına hükmedilecek kimse, resmi nikâhlı eş olmayan; yalnızca fiili bir birliktelik yaşayan yahut dini nikâhlı kimseler de olabilmektedir⁴². Zira 6284 sayılı yasa, 4320 sayılı yasadaki tedbir nafakasına ilişkin hükümde yer alan “eş” ifadesine yer vermeyecek, kanaatimizce bilinçli bir şekilde, öngördüğü tedbir nafakası bakımından resmi bir evlilik birliği bulunmayan birlikteliklerde de şiddet mağdurunu korumayı hedeflemektedir⁴³.

Yasanın “ev içi şiddet” tanımından hareketle de aile kavramının geniş bir biçimde ele alındığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Bu tanım doğrultusunda

⁴² TMK'na göre tedbir nafakasına hükmedilmesi bakımından eşler arasında resmi nikâh bulunması gerektiği yönündeki kararlar için bkz. Yargıtay 3. H.D. E.2014/6339, K.2014/16270: “*Resmi evliliği olmayan eş lehine tedbir nafakasına hükümlenemez.*”, ÖZÜĞÜR, Ali İhsan: Gereççeli-Açıklamalı-İçtihatlı Nafaka Hukuku, 6. Baskı, Ankara 2015, s.34; Yargıtay 3. H.D. E.2004/10446, K.2004/10215, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Kazancı), Erişim Tarihi: 1.12.2015.

⁴³ 6284 sayılı yasaya hükmedilebilmesi için TMK'na paralel olarak resmi bir nikâh ve evlilik birliği bulunması gerektiği yönündeki görüş için bkz. BÖLÜKBAŞI: s.155. Kanaatimizce böyle bir kabul neticesinde 6284 sayılı yasanın öngördüğü tedbir nafakasının bir işlevi kalmayacaktır. Zira resmi bir evlilik birliği bulunan eş, tedbir nafakası istemek bakımından TMK hükümlerine başvurarak lehine tedbir nafakası talep etmek imkânına sahiptir.

aileye dâhil yahut dâhil sayılan diğer kişilerden olan şiddet mağduru, şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da 6284 sayılı yasa kapsamında aile bireyi sıfatını haiz olacaktır⁴⁴. Bunun yanında yine söz konusu tanımdan hareketle, aralarındaki kan bağı veya hısımlık ilişkisine bakılmaksızın, aynı hanenin içinde meydana gelen şiddet bakımından da şiddet mağdurunun, aile bireyi kapsamında korunması mümkündür. Zira yasadaki aile kavramından “en geniş anlamda aile” anlaşılmalıdır⁴⁵.

B. Şiddet Uygulayan Ailenin Geçimini Sağlayan Yahut Geçimine Katkıda Bulunan Bir Kimse Olmalıdır

6284 sayılı yasaya göre tedbir nafakasına hükmedilebilmesi için tedbir nafakası ödemeye mahkûm edilecek kimsenin, başka bir deyişle şiddet uygulayanın, ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan bir kimse olması gerekir. Bu katkı gözetilerek tespit edilen nafaka miktarı bakımından, lehine tedbir nafakasına hükmedilecek tarafın yaşam koşulları⁴⁶ da göz önüne alınmalı ve şiddet uygulayanın ödeme gücünün sınırları aşılmamalıdır⁴⁷.

C. Şiddet Mağdurunun Ekonomik Anlamda da Mağdur Olması Gereklidir

Hâkimin şiddet mağduru lehine tedbir nafakasına hükmedilebilmesi için şiddet mağdurunun nafakaya ihtiyaç duyması, başka bir deyişle ekonomik bir mağduriyet içinde bulunması gerekir. Tedbir nafakasına hükmedilebilmesi bakımından yasada lafzi olarak yer almayan bu koşulu, nafaka kurumunun niteliği ve 6284 sayılı yasada öngörülen tedbir nafakasının ek bir tedbir olma özelliği ile açıklamak mümkündür.

Şiddet görenin ekonomik mağduriyetinden söz edebilmek için hâkimin; şiddet mağduruna, şiddet mağdurunun bulunduğu yerlere veya müşterek konuta yaklaşmama önleyici tedbirlerinden bir veya birkaçına hükmetmiş olması gerekir⁴⁸. Zira şiddet mağduru ile şiddet uygulayanın ortak bir yaşamı devam ettiriyor olması halinde ekonomik mağduriyetten söz etmek mümkün olmayacaktır.

⁴⁴ GÜNAY: s.654.

⁴⁵ En geniş anlamda aile için bkz. BÖLÜKBAŞI: s.29: “Ana, baba ve çocukların yer aldığı bu aile tipini daha geniş kılan ise aynı çatı altında yaşayan kan ve kayın hısımları ile yine aralarındaki sözleşmesel ilişki nedeniyle beraber yaşadıkları işçi, hizmetli vb. yardımcıların da aileden sayılmasıdır.”.

⁴⁶ TMK kapsamında hükmedilecek tedbir nafakası bakımından da nazara alınması gereken bu hususa ilişkin kararlar için bkz. Yargıtay 3.H.D. E.2013/17692, K.2014/1563: “Hâkim, tedbir nafakası takdirinde tarafların birlikte yaşadıkları zamanki yaşam düzeylerini de dikkate alacaktır.”; Yargıtay 3.H.D. E.2014/6339, K.2014/16270: “Davaçı eşin gelirin bulunması hatta davalı eşten fazla olması tedbir nafakasına engel değildir.”, ÖZUĞUR: s.34.

⁴⁷ TMK kapsamında ekonomik gücü yakın olan eşler arasında tedbir nafakasına hükmedilemeyeceğine ilişkin kararlar için bkz. Yargıtay HGK, 23.11.2011, E.2011/3-635, K.2011/688; Yargıtay 2. HD, 14.03.2007, 16953-4029; Yargıtay 2. H.D. 20.06.2006, 3984-9852, GENÇCAN, ÖMER UĞUR: Boşanma Tazminat ve Nafaka Hukuku, Ankara 2015, s.857-858.

⁴⁸ GÜNAY: s.671.

Öte yandan 6284 sayılı yasanın şiddet kavramını ele alış biçimi değerlendirildiğinde, “ekonomik şiddet” mağdurunun, alınmış başkaca bir tedbir kararı bulunmasa dahi hali hazırda ekonomik bir mağduriyet yaşadığı ortadadır. Böylece ekonomik şiddet söz konusu olduğunda şiddet mağdurunun, TMK’nun 196’ncı maddesine benzer bir biçimde tedbir nafakası talep etme imkânı olduğunu söylemek mümkündür. Fakat kanaatimizce burada, TMK’nun 196’ncı maddesinden farklı olarak taraflar arasında resmi bir evlilik birliği bulunması şartı aranmaktadır. Zira resmi bir evlilik birliği bulunması halinde, ekonomik şiddet mağdurunun TMK’nun 196’ncı maddesinden yararlanarak tedbir nafakası talep etmesi zaten mümkün olmaktadır⁴⁹. Böylece 6284 sayılı yasa bakımından da resmi bir evlilik birliği şartı arandığının kabulü halinde, bu tedbir nafakası hükmünün bir işlevi kaldığı söylenemeyecektir.

D. Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Tedbir Nafakasına Hükmedilmemiş Olmalıdır

Türk Medeni Kanunu’nda ihdas edilen tedbir nafakası hükümleri, üç farklı hali düzenlemektedir⁵⁰. Bunlardan ilki; eşler birlikte yaşamaya devam ederken, evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi nedeniyle, her bir eşin yapacağı parasal katkının belirlenmesi için hâkimden talepte bulunulmasıdır⁵¹. Bu parasal katkının belirlenmesinde, eşlerin yerine getirdiği maddi edimler de dikkate alınır. Örneğin çocuklara bakma, diğer eşin işinde karşılıksız olarak çalışma bu katkının belirlenmesinde dikkate alınacak hususlardır.

Eşlerin birlikte yaşama ara vermesi halinde de eşlerden birinin istemi üzerine tedbir nafakasına hükmedilebilir. Bu halde lehine tedbir nafakasına hükmedilecek olan eşin, ayrı yaşamada haklı bir sebebe dayanması yahut karşı tarafın haklı bir sebep olmaksızın birlikte yaşamaktan kaçınıyor olması gerekir. Bunun yanında ortak hayat başka bir sebeple olanaksız hale gelmişse bu halde de tedbir nafakası talebinde bulunulabilir⁵².

Türk Medeni Kanunu bakımından tedbir nafakasının söz konusu olabileceği son hal ise hâkimin boşanma veya ayrılık davası sırasında tedbir nafakasına hükmetmesidir. Bu halde hâkim, tedbir nafakasına re’sen hükmeder ve bu nafaka, dava tarihinden itibaren başlayıp, hükmün kesinleşmesi tarihine kadar devam eder⁵³.

⁴⁹ Kanaatimizce ekonomik şiddet halinin, evlilik birliğinden kaynaklanan maddi yükümlülüklerin yerine getirilmemesi olarak değerlendirilmesi mümkün olduğundan ekonomik şiddet mağdurunun, diğer şartların da sağlanması halinde, TMK m.196’da yer alan tedbir nafakasını talep etme imkânı bulunmaktadır.

⁵⁰ **BOZDAĞ:** s.31 vd.

⁵¹ **AKINTÜRK/KARAMAN:** s.133; **ÖZTAN:** s.343 vd.; **KILIÇOĞLU, Ahmet:** Aile Hukuku Genişletilmiş 2. Bası, Ankara 2016, s.265.

⁵² **AKINTÜRK/KARAMAN:** s.137 vd.; **BOZDAĞ:** s.35 vd.; **KILIÇOĞLU:** s.266 vd.

⁵³ **BOZDAĞ:** s.39.

6284 sayılı yasanın öngördüğü tedbir nafakası, resmi evlilik birliği şartına bağlı olmadığından ve daha geniş bir koruma sağladığından, bu yasaya bağlı olarak tedbir nafakası talebinde bulunulması, çoğu zaman TMK'na göre tedbir nafakası talep edebilme şartlarının sağlanmadığı hallerde ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra söz konusu tedbir nafakası hükmü, TMK'a göre de tedbir nafakası talep edebilme şartlarının sağlandığı hallerde şu işlevi haizdir: Şiddet mağduru eş, ayrıca bir ayrılık yahut boşanma davası açmaksızın tedbir nafakasından yararlanma imkânı elde edebilmektedir⁵⁴. Bu durumda her iki yasaya göre de hükmedilebilecek bir tedbir nafakası söz konusu olduğundan elbette davalı, aynı nafakaya iki kez mahkûm edilmemelidir. Böylece, ancak TMK hükümlerine göre verilmiş bir tedbir nafakası kararı bulunmuyorsa ve 6284 sayılı yasanın sağladığı diğer koşullar da somut olay bakımından sağlanıyorsa, hâkim re'sen tedbir nafakasına hükmedebilmektedir.

E. İspat Yükü

6284 sayılı yasa, koruyucu tedbirlere karar verilebilmesi için delil ve belge aranmayacağı hükmüne yer vererek şiddet mağdurunu ispat yükünden kurtarmıştır⁵⁵. Ancak koruyucu tedbirler ile hâkimin alabileceği diğer tedbirler bakımından ispat yüküne ilişkin özel bir düzenleme ihdas etmemiştir. Usul hukuku kuralları gereği, iddia ettiği vakıdan kendi lehine menfaat elde edecek kimse, yasa da özel bir düzenleme olmadıkça, iddiasını ispatla yükümlüdür⁵⁶. Bu kapsamda hâkimin alabileceği diğer tedbirlerden biri olan tedbir nafakası bakımından da, lehine nafakaya hükmedilecek taraf, şiddet olgusunu ispatlama yükü altındadır. Ancak burada teknik anlamda bir kesin ispat aranmamalı; mağdurun, şiddete uğrama yahut uğrama tehlikesi altında bulunduğuyla ilişkin emareler göstermesi, yeterli sayılmalıdır⁵⁷.

V. 4320 SAYILI (MÜLGA) AİLENİN KORUNMASI YASASI'NDA ÖNGÖRÜLEN TEDBİR NAFAKASINA İLİŞKİN KOŞULLAR BAKIMINDAN KARŞILAŞTIRMA

4320 sayılı yasa, dört madde içermekte olup; 1'inci maddesinin 3'üncü fıkrasında; *“Eğer şiddeti uygulayan eş veya diğer aile bireyi aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise hâkim bu konuda mağdurların yaşam düzeylerini göz önünde bulundurarak daha önce Türk Medenî Kanunu*

⁵⁴ Kaldı ki TMK'nun boşanma sebepleri arasında, 6284 sayılı yasa da öngörülen şiddet kavramı doğrudan yer almamaktadır. Bu nedenle 6284 sayılı yasaya göre koruyucu veya önleyici tedbirlere hükmedilmiş olmasına rağmen somut vakıada bir boşanma sebebi meydana gelmemiş olabilir. Bkz. **ACAR, Faruk:** Boşanma Sebepleri Bakımından 6284 Sayılı Kanundaki Şiddet Kavramı, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk ve Kadın Sempozyumu, 2015, s.88.

⁵⁵ 6284 sayılı yasa m.8/ f. 3.

⁵⁶ **PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz /ÖZEKES, Muhammet:** Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 3. Bası, Ankara 2015, s.389.

⁵⁷ **CEYLAN:** s.44.

hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.”, düzenlemesine yer vermekte idi.

6284 sayılı yasanın öngördüğü tedbir nafakası ile karşılaştırıldığında, 4320 sayılı yasadaki farklılık arz eden husus, “eş” ifadesine yer verilmiş olmasıdır. Bu itibarla 4320 sayılı yasanın, tedbir nafakasına hükmedilebilmesi için, TMK’na paralel bir biçimde, resmi bir evlilik birliği şartı aradığı sonucuna varılabilmektedir. Zira yasanın kapsamına ilişkin ilk maddesinde de, şiddet gören; eş, çocuklar ve aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden bahsedilmektedir⁵⁸. Buna rağmen mülga yasa döneminde yasanın, dini nikâhlı yahut fiili birliktelikleri de koruması altına aldığına ilişkin bir görüş⁵⁹ ileri sürülmekle beraber bu yaklaşımın yasanın somut düzenlemeleri karşısında kabul edilmesi mümkün olmamakta idi⁶⁰. Dolayısıyla 4320 sayılı yasanın, yalnızca TMK’na göre kurulmuş resmi bir evlilik birliğini koruması kapsamına aldığı sonucuna varılmakta idi. 6284 sayılı yasa ise eş ifadesine yer vermemiş, “*şiddet uygulayanın, ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan*” olmasını yeterli görmüştür. Bunun yanında 6284 sayılı yasa, isabetli bir biçimde 4320 sayılı yasadaki “aile içi şiddet” kavramı yerine “ev içi şiddet” kavramına yer vererek aileden anlaşılması gerekeni genişletme amacını ortaya koymuştur.

SONUÇ

6284 sayılı yasa, TMK’nun getirdiği tedbir nafakası düzenlemelerinin yanında, kadına karşı şiddetin önlenmesi ve ailenin korunması bağlamında ayrı bir tedbir nafakası hali düzenlemekte ve bu doğrultuda da şiddete maruz kalan kimse lehine tedbir nafakasına hükmedilmesine olanak sağlamaktadır. 6284 sayılı yasa, TMK’nun tamamlayıcısı olmakla beraber TMK’nun tedbir nafakasına ilişkin öngördüğü temel düzenlemelere göre farklılık arz etmektedir. Bu farklardan en önemlisi, 6284 sayılı yasaya göre lehine tedbir nafakasına hükmedilecek kişi ile bu nafakayı ödemeye mahkûm edilecek kişi arasında resmi evlilik birliği bulunmasının zorunlu olmayışıdır. 6284 sayılı yasa bakımından aranan koşul, şiddet uygulayanın ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan bir kimse olmasıdır. Yasada belirtilen aile kavramından anlaşılması gereken ise geniş yorumlanmalı, şiddet gören ve mağdur konumunda bulunan kimseyi, ya-

⁵⁸ 4320 sayılı yasa m.1/ f. 1: “*Türk Medeni Kanunu’nda öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, eşlerden birinin veya çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin veya mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığını...*”.

⁵⁹ **AYAN, Serkan:** Evlilik Birliğinin Korunması, Ankara 2004, s.303; **KARINCA, Eray:** Boşanmış veya Nikâhsız Birliktelik Yaşayan Kadının 4320 Sayılı Kanun Kapsamında Korunması, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD), Yıl: 1, Sayı: 2, Temmuz 2010, s.510-511.

⁶⁰ **ERDEM, Mehmet:** Aile İçi Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, Türkiye Barolar Birliği (TBB) Dergisi, (73), 2007, s.51: “*Birlikte yaşayan çiftler arasında resmî nikâh olmadıktan aralarındaki birliktelik evlilik olarak adlandırılmayacağı için birlikte yaşayan eşler 4320 sayılı yasa kapsamında korunmazlar.*”.

sanın koruma kapsamından yararlandırma amacı güdülmelidir. Zira 4320 sayılı yasada bulunan “eş” ifadesine, 6284 sayılı yasada yer verilmemiş olması, aile içi şiddet yerine ev içi şiddet kavramının kullanılmış olması, 6284 sayılı yasanın amacının da bu olduğunu doğrular niteliktedir. Böylece yasa, şiddetin vuku bulunduğu resmi bir evlilik birliği bulunmayan fiili birliktelikleri, dini nikâhlı birliktelikleri de koruması altına almış olmaktadır. Aksi halde TMK bakımından öngörülen tedbir nafakasından başka ihdas edilen böyle bir düzenlemenin herhangi bir işlevi olduğu sonucuna varmak da mümkün değildir.

Doğaldır ki lehine tedbir nafakasına hükmedilecek kimse, bu nafakaya ihtiyaç duyan, ekonomik anlamda mağduriyet içinde bulunan bir kimse olmalıdır. Şiddet mağdurunun böyle bir ekonomik mağduriyeti ise ya 6284 sayılı yasaya göre; şiddet mağduruna, şiddet mağdurunun bulunduğu yerlere veya müşterek konuta yaklaşmama önleyici tedbirlerine hükmedilmiş yahut şiddet mağdurunun ekonomik şiddet gören bir kimse olması halinde ortaya çıkacaktır. TMK’nun öngördüğü tedbir nafakası halleri de düşünüldüğünde ekonomik şiddet halini, eşin evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmemesi sonucu (TMK m.196) diğer halleri ise ayrı yaşama halinde (TMK m.197) hükmedilecek tedbir nafakasına benzetmek mümkündür. Ancak elbette ki her iki yasada, bu nafaka hallerine ilişkin koşullar farklılık arz etmektedir.

6284 sayılı yasanın öngördüğü bir diğer koşul da TMK hükümlerine göre hükmedilen bir tedbir nafakasının bulunmamasıdır. Kanaatimce, bu düzenleme yerinde olup; ailenin giderlerine katkı yapacak yahut boşanma veya ayrılık davası sırasında nafaka ödemeye mahkûm edilecek kimsenin, aynı giderlere iki kez katkı yapmasının önüne geçilmiş olmaktadır. Zira nafakanın, bir zenginleşme aracı olarak düşünülmesi mümkün değildir. Tedbir nafakasının takdirinde dikkate alınacak hususlar bakımından ise nafaka yükümlüsünün ödeme gücü ve yaşam koşulları kriteri, TMK’na dayalı olarak hükmedilecek tedbir nafakası bakımından da geçerlidir.

Son olarak, 6284 sayılı yasanın öngördüğü tedbir nafakası hükmünün işlevini değerlendirmek gerekirse; bu nafakanın, şiddet mağduru olup da şiddet görene yönelik olarak alınan tedbirler nedeniyle ekonomik mağduriyet içinde bulunan ve resmi evlilik birliği bulunmadığından TMK hükümlerine göre tedbir nafakası talep edemeyecek kimse lehine bir koruma sağladığı sonucuna varmak mümkündür. Bu yasada öngörülen tedbir nafakası, hâkim tarafından hükmedilen başkaca tedbirler nedeniyle oluşabilecek ekonomik mağduriyetlerin önüne geçme amacı gütmektedir. Bunun yanında ekonomik şiddete maruz kalan kimse lehine de başkaca bir tedbire hükmedilmiş olmasına gerek kalmaksızın doğrudan alınabilecek bir tedbir olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca her iki halde de, resmi bir evlilik birliği bulunan ve TMK hükümlerine göre tedbir nafakası talep edebilecek şiddet mağdurları bakımından da ayrıca bir boşanma, ayrılık yahut nafaka davası açılmasına gerek kalmaksızın tedbir nafakasına hükmedilmesine olanak sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- ACAR, Faruk:** Boşanma Sebepleri Bakımından 6284 Sayılı Kanundaki Şiddet Kavramı, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk ve Kadın Sempozyumu, 2015.
- AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ KARAMAN, Derya:** Aile Hukuku, 2. Cilt, 18. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2016.
- AKSOY,ERCÜMENT/ÇETİN, Gürsel/İNANICI, Mehmet Akif/POLAT, Oğuz/SÖZEN, M. Şevki /YAVUZ, Fatih:** “Aile İçi Şiddet”, Erişim Tarihi: Aralık 2015; <https://www.ttb.org.tr/eweb/adli/6.html>
- AYAN, Serkan:** Evlilik Birliğinin Korunması, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2004.
- BOZDAĞ, Gülfem:** Türk Hukukunda ve Uluslararası Hukukta Nafaka, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.
- BÖLÜKBAŞI, Özge:** 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadın ve Aile Bireylerinin Korunması, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.
- CEYLAN, Ebru:** Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Yeni Düzenlemeler, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (109), 2013.
- EMİROĞLU, Turgut:** 6284 Sayılı Yasaya Genel Bakış, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 97-98, 2012.
- ERDEM, Mehmet:** Aile İçi Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (73), 2007.
- GEDİKLİ, Haluk:** Boşanma ve Ayrılık Davalarında Alınacak Geçici Önlemler ve Tedbir Nafakası, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.
- GENÇCAN, Ömer Uğur:** Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun Amaç ve Kapsamı, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 97-98, 2012.
- GENÇCAN, Ömer Uğur:** Boşanma Tazminat ve Nafaka Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.
- GÜLER, Okan:** Türkiye’de 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun İçeriğinin Boşanmalar Konusundaki Muhtemel Önleyiciliği. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- GÜNAY, Mehmet:** 6284 Sayılı Yasaya Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD), Yıl: 3, Sayı: 10, 2012.
- KARINCA, Eray:** Boşanmış veya Nikâhsız Birliktelik Yaşayan Kadının 4320 Sayılı Kanun Kapsamında Korunması, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD), Yıl: 1, Sayı: 2, 2010.
- Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Kazancı)**
- KILIÇOĞLU, Ahmet:** Aile Hukuku, Genişletilmiş 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2016.
- MOROĞLU, Nazan:** Uluslararası Sözleşmelerde ve Türk Hukukunda Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 97-98, 2012.

- ÖZTAN, Bilge:** Aile Hukuku, 6. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2015.
- ÖZUĞUR, Ali İhsan:** Gerekçeli-Açıklamalı-İçtihatlı Nafaka Hukuku 6. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2015.
- PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet:** Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 3. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.
- SAĞIROĞLU, Mehmet Şerif:** Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Legal Yayınevi, İstanbul 2013.
- SAĞLAM, İpek:** Türk Medeni Kanunu Madde 40 Üzerine Bir Değerlendirme, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi (AÜEHFD), Cilt: VIII, Sayı: 3-4, 2004.
- TÜRKMEN, Ahmet:** Yeni Bir Hukuki Olgu Olarak Israrlı Takip ve Taciz (Stalking) ve Bunun Türk Medeni Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (DEÜHFD), Cilt: 11, Özel Sayı, 2009.
- UĞUR, Hüsamettin:** Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri, Türkiye Barolar Birliği (TBB) Dergisi, (101), 2012.
- UZUN, Özge:** Türk Medeni Kanunu'nda Bakım Nafakaları, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- ZAFER, Hamide/CENTEL, Nur:** Ceza Muhakemesi Hukuku, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 12. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2015.